

Myndighetssamverkan för ökad återvinning och resurseffektivitet

Agency collaboration for increased recycling and resource efficiency

SLUTSATSER

- Det absolut viktigaste med detta projekt är att kontakten nu är etablerad mellan offentliga organisationer och RE:Source för utveckling av innovationsområdet.
- Ökad kunskap om hur RE:Source och myndigheter kan samverka för att utveckla området
- Det finns ett behov av och en efterfrågan på samordning av myndigheters arbete relaterat till RE:Sources innovationsområde. Här finns en roll att ta för RE:Source.
- Alla innovationsprogram rekommenderas att genomföra motsvarande aktivitet.

Med stöd från:

STRATEGISKA
INNOVATIONS-
PROGRAM

Förord

Projektet är ett programstödande projekt inom RE:Source och den främsta mottagaren och målgruppen för projektet är RE:Source ledning och deltagande organisationer i projektet.

Stort tack till alla organisationer som deltagit i projektet och som bidrar till att innovationsområdet utvecklas.

Titel på projektet – svenska	Myndighetssamverkan för ökad återvinning och resurseffektivitet
Titel på projektet – engelska	Agency collaboration for increased recycling and resource efficiency
Universitet/högskola/företag	RISE Research Institutes of Sweden
Adress	Box 857, 501 15 BORÅS
Namn på projektledare	Evalena Blomqvist
Namn på ev övriga projektdeltagare	Johanna Nilsson, Berit Gullbransson, Gunnar Fredriksson
Nyckelord: 5-7 st	Offentliga organisationer, utredningar, samverkan, RE:Source innovationsområde

Innehållsförteckning

Sammanfattning	4
Summary	4
Inledning och bakgrund	5
Bakgrund.....	5
Syfte och mål	5
Genomförande	5
Upplägg.....	6
Resultat och diskussion.....	7
Individuella arbetsmöten hos myndigheter och offentliga organisationer.....	7
Regeringsuppdrag	7
Befintliga nätverk	8
Avslutningsworkshop	8
Plattformen.....	8
Sammanfattning av deltagarnas feedback till RE:Source.....	9
Slutsatser och nyttiggörande	9
Nästa steg	10
Referenser	10
Bilagor	12

Sammanfattning

Projektet har resulterat i

a) en tydligare bild av myndighetssamverkan inom innovationsområdet vilket möjliggör minskade hinder för att innovationer kan utvecklas och implementeras.

Detta baseras på:

- Ökad kunskap hos myndigheter om hur RE:Source kan nyttjas och hur de därmed kan bli mer aktiva i att driva utvecklingen av området
- Ökad kunskap hos RE:Source om hur myndigheter kan nyttjas, till exempel ett bra sätt att nå ut genom de nätverk de har, att faktiskt våga höra av sig och att det kan ge synergieffekter istället för dubbelarbete
- En kanal för dialog är etablerad

b) Ett uttryckt behov av och en efterfrågan på samordning av myndigheters arbete relaterat till RE:Sources innovationsområde. Här finns en roll att ta för RE:Source.

Summary

The project has resulted in

a) a clearer picture of agency collaboration within the innovation area, a fact that enables reduced barriers to innovation by

- Increased knowledge at authorities on how RE:Source can be used and how they become more active in driving the development of the area
- Increased knowledge at RE: Source of how authorities can be used, for example, a good way to reach out through the network, to actually dare to get in touch and that it can provide synergies rather than duplication
- A channel for dialogue is established

b) An expressed need and request for coordination of the authorities' work related to RE:Source's innovation area. RE:Source has a role to take on in this context.

Inledning och bakgrund

Bakgrund

I december fick innovationsprogrammet RE:Source ett utökat ansvar från Näringsdepartementet att ta fram och möjliggöra innovationer som premierar ökad återvinning och resurseffektivitet genom giftfria och resurseffektiva kretslopp. Som ett led i detta framkom det behov av att samordna de myndigheterna som är berörda av detta område eftersom uppfattningen var att bilden mellan myndigheterna var splittrad och att personer som är verksamma inom en myndighet skulle ha svårt att se hur de aktivt kunde bidra och påverka utveckling inom innovationsområdet. För utvecklingen av RE:Source innovationsområde är myndigheterna centrala redan idag, men de kan ta en tydligare beställarroll och driva på utvecklingen. För att detta ska vara möjligt måste en ökad kunskap om RE:Source och varandras roller, kulturer och möjligheter först uppnås.

Regeringen har gett Vinnova i uppdrag att samla alla myndigheter som berörs av miljömålen för att börja dialogen om hur de kan påverka utvecklingen inom respektive område. Detta myndighetsnätverk träffas en halvdag två gånger per år och är grunden till detta projekt.

Projektet är ett Enskilt projekt som behöver göras i ett tidigt skede av programmet eftersom det syftar till att stärka innovationsstrukturen för RE:Source. Myndigheterna har en central roll för utveckling av innovationsområdet men måste få verktyg att vara mera aktiva och drivande än de är idag.

Syfte och mål

Projektet syftar till att bidra till att skapa en effektiv myndighetssamverkan som tydliggör utvecklingsbehov och förenklar implementeringen av innovationer viktiga för utveckling av RE:Source och innovationsområdet.

Projektet har haft följande mål:

1. Ökad kunskap hos berörda myndigheter, och offentliga organisationer, om hur de kan bidra till att utveckla innovationsområdet samt hur de kan nyttja RE:Source för att stärka delar av sitt uppdrag.
2. Skapa en plattform för berörda myndigheter som möjliggör att innovationer inom området kan realiseras
3. Prioritera konkreta aktiviteter inom berörda myndigheter som tydliggör möjligheter, minskar hinder och skapar grunden till att förändringar kan göras
4. Tydliggöra och stärka regeringens två nya utredningar som berör RE:Sources innovationsområde

Genomförande

En lång rad, för ämnet, relevanta myndigheter och andra organisationer kontaktades med ett erbjudande om möte hos respektive organisation. Syftet med mötet var att presentera RE:Source, lära känna organisationen/myndigheten och dess utmaningar

samt resonera kring hur de skulle kunna dra nytta av RE:Source. Projektet byggde på ett aktivt deltagande från en stor grupp människor verksamma inom de kontaktade organisationerna.

Upplägg

Arbetsmöten och insamling av grunddata (AP1):

- Individuella arbetsmöten med centrala organisationer och 60-talet personer. Urvalet av organisationer gjordes utifrån tanken att alla myndigheter aktiva inom området skulle kontaktas. Vidare kontaktades också en kommunal, en regional och en nationell aktör för att få kunskap om behov på olika nivåer i samhället.
 1. *Alingsås kommun (Kommunal aktör)*
 2. *Energimyndigheten*
 3. *Finansierande organisationer Mistra, Formas, Vinnova*
 4. *Jordbruksverket*
 5. *Kemikalieinspektionen, KEMI*
 6. *Miljö- och energidepartementet*
 7. *Miljömålsrådet*
 8. *Naturvårdsverket*
 9. *Näringsdepartementet*
 10. *Näringslivets miljösamordnare*
 11. *Sveriges geologiska undersökning, SGU*
 12. *Sveriges kommuner och landsting, SKL (Nationell aktör)*
 13. *Upphandlingsmyndigheten*
 14. *Västra Götalandsregionen, VGR (Regional aktör)*
- Individuella möten med 3 av regeringens särskilda utredare som berör RE:Sources innovationsområde
 1. *Kartläggning av den nya delningsekonomin och se över olika användares roller och rättsliga ställning.*
 2. *Utredning om hur handel med begagnat, samt reparationer och uppgradering av olika produkter kan öka (Cirkulär ekonomi).*
 3. *Utredning om förutsättningarna för att inrätta ett centrum för ökad substitution av farliga ämnen i kemiska produkter och varor.*
- Generella frågebatteri sattes ihop för organisationerna att dels besvara innan arbetsmötet dels som underlag för mötet. Se bilaga 1 och bilaga 2.
- Inläsning på aktuella myndigheter/organisationers hemsidor

Workshop (AP2)

- Istället för 2 st gemensamma möten med hela projektgruppen, vilket var planen vid projektstart, genomfördes en avslutande workshop som syftade till att exemplifiera ett arbetssätt för hur RE:Source kan ta vidare resultat och slutsatser från exempelvis regeringsuppdrag. Denna workshop fokuserade på två avslutade uppdrag inom området *Gifrfria och resurseffektiva kretslopp*.

Inbjudan gick till de organisationer som projektet träffat och genomfördes på Naturvårdsverket i Stockholm.

Resultat och diskussion

Individuella arbetsmöten hos myndigheter och offentliga organisationer

De individuella arbetsmötena har resulterat i ökad kunskap och förankring om RE:Source hos många personer verksamma inom de centrala myndigheterna. Dessa har fått god kännedom om vilken resurs och vilka möjligheter detta innebär för dem. Det uttrycktes förhoppning om fortsatt arbete och nyttjande samt fördel att RE:Source är en sådan långsiktig satsning.

Mötena har även varit mycket värdefulla för RE:Source, förutom att det innebar bra möjligheter att informera om RE:Source som togs emot mycket väl, gav det input och kunskap om myndigheternas arbete, roller och nätverk tillbaka.

Myndigheterna har olika förutsättningar att vara aktiva i externa nätverk och sammanhang samt att de också har olika stora möjligheter att påverka sitt uppdrag och olika mycket resurser. Myndigheterna styrs politiskt och merparten av myndigheterna får uppdrag från regeringen i form av regleringsbrev och instruktioner, uppdrag är korta och resulterar inte alltid i beslut/åtgärder. De flesta arbetar med RE:Sources frågor på något sätt och det är viktigt att kunskap och erfarenheter sprids och tas tillvara, oavsett om det är ett regeringsuppdrag eller ett pilotprojekt hos en aktör. RE:Source ligger alltså helt rätt i tiden och har en viktig funktion att fylla mellan de olika myndigheternas olika roller och ansvar.

Konsumentverket har vi ännu inte etablerat kontakt med under projekt men kommer att kontaktas för att tydligare koppla deras uppdrag kring *Miljösmart konsumtion* in i RE:Source verksamhet.

Regeringsuppdrag

Myndigheterna har själva begränsade resurser att driva eller genomföra idéer/projekt. Påverkan sker genom att belysa olika frågor i samband med exempelvis utredningar.

Det uttrycktes en frustration i att närliggande regeringsuppdrag ibland utförs i ofas tidsmässigt eller att de pågår parallellt. Men även över att (speciellt de särskilda) utredningarna är korta och väldigt nischade samt att utredarna efter slutrapportering går direkt till nya uppdrag, vilket innebär att synergier eller följd effekter på andra områden inte kan beröras.

En lärdom från projektet är att det pågår många regeringsuppdrag samt särskilda utredningar inom RE:Source innovationsområde. Här har RE:Source flera roller att fylla, både innan, under och efter. I levererade utredningar stannar exempelvis goda förslag/åtgärder som inte behöver ett regeringsbeslut för att verkställas. En tydlig roll för RE:Source är att ta kunskapen och behoven vidare och realisera dessa i projekt som tar fram lösningar. Det skulle även kunna vara möjligt att använda RE:Source för att ta fram baskunskap/fakta inför utredningar.

Befintliga nätverk

Det pågår och finns en lång rad olika aktiviteter och nätverk mellan myndigheter och andra aktörer. Det finns alltså inte behov, eller utrymme, av ytterligare nätverk, utan snarare att nyttja de befintliga nätverken för input och resultatspridning. RE:Source ska verka för att den möjlighet och roll som innovationsprogrammet kan fylla blir tydlig och levande i dessa nätverk.

Avslutningsworkshop

Vid träffarna växte en relativt samlad bild fram, om än från de olika fackområdenas perspektiv. Att bilden skulle vara splittrad och att samordning helt saknas visade sig inte stämma. Både Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen hade dessutom tillsammans ett regeringsuppdrag om resurseffektiva och giftfria kretslopp. Därför fokuserades slutfasen av projektet på att tydliggöra hur RE:Source kan arbeta med resultat från dessa utredningar. Vid denna workshop deltog 19 personer från 8 organisationer. För deltagare se bilaga 4. Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen fick kort presentera slutsatser och forskningsbehov utifrån deras respektive utredningar.

Workshopen syftade till att visa på hur och vad RE:Source kan ta vidare efter avslutade utredningar. Att konkret visa på hur myndigheterna kan dra nytta av RE:Source genom att komma fram till gemensamma och konkreta förslag som bidrar till ökad återvinning och giftfria och resurseffektiva kretslopp. Efter workshopen lyfts de konkreta problem som lämpar sig bäst för ett innovationsprogram vidare in i RE:Source där de senare ska resursättas. Nedan listas de tre tydligaste arbetsområden att ta vidare.

- Roadmap policyanalys/utveckling för Giftfritt och resurseffektivt kretslopp
- Omvärldsbevakning och status för plast för att eventuellt kunna genomföra större satsningar/utlysning i RE:Source riktad mot hållbar plastanvändning
- Standarder/certifieringar och upphandlingsunderlag

Plattformen

Ett delmål var att skapa en plattform för berörda organisationer som möjliggör att innovationer inom området skulle kunna realiseras. Plattformen blir dock inte ett nytt nätverk utan en aktiv kontaktlista som kommer användas och underhållas av RE:Source, som också kommer att kontakta och möta nätverket 2-3 ggr per år för informationsutbyte m.m. Som tidigare nämnts händer det otroligt mycket inom området på de olika myndigheterna; avfall, återvinning, återbruk, resurs, cirkulär ekonomi med mera är väldigt aktuella ämnen och det finns redan flera olika befintliga nätverk att nyttja för både input och resultatspridning. Genom myndigheterna nås därmed ännu fler, och i dessa nätverk finns nu också kännedomen om möjligheterna med RE:Sources struktur och hur denna plattform kan nyttjas.

Förhoppningen är att skapa en kultur och arbetssätt hos berörda organisationer att ta kontakt med RE:Source för att informera om intressanta nationella eller internationella uppdrag/ärenden som är på gång, informerar om intressanta frageställningar/arbetsområden som behöver utvecklas vidare etc. En kultur som

bygger på dialog helt enkelt. Att skapa och underhålla denna kultur och arbetsätt kommer att kräva ett engagemang och intresse från alla berörda. Myndigheterna måste ha resurser och kraft att ta taktpinnen och driva på. Det ligger i RE:Source intresse att hålla kontaktytan aktiv och intressant. Detta görs bland annat med att hålla dialogen vid liv genom och göra regelbundna utskick, på så vis tar vi bollen att driva och kan hålla det levande. Men en dialog kräver att mottagare är delaktiga genom att svara.

Myndigheterna uppmanades att bli medlemmar i RE:Source för tydligare ta en påverkande roll inom RE:Source.

Sammanfattning av deltagarnas feedback till RE:Source

- Bra att det är en så långsiktig satsning.
- Det är viktigt att RE:Source signalerar utåt att det inte råder konkurrens mellan olika satsningar/utlysningar utan att/hur dessa kompletterar varandra. Det kanske behöver sammanställas på något vis, både utlysningar, mål, projekt med mera inom området för att förenkla för både företag, forskare, myndigheter att prioritera och samverka.
- RE:Source bör inte bara satsa på sådant som ändå kommer hända, utan också på områden inom vilka utvecklingen går långsamt eller står still
- RE:Source bör vara den aktiva parten genom att hålla koll på utredningar och dylikt och sprida relevant information till nätverket, exempelvis resultat/sammanfattningar från projekt.
- Angående de 3 prioriterade utmaningarna inom RE:Source (Resurseffektivt samhälle, Hållbar materialförsörjning och Hållbart energisystem), fokusera ännu tydligare inom dessa för att verkligen identifiera viktiga kuggar som får saker att hända.

Slutsatser och nyttiggörande

Viktigaste slutsatsen är vikten av att detta projekt faktiskt genomfördes, det vill säga tiden RE:Source fick tillsammans med deltagande organisationer och den förståelse för varandra det gav. Det rekommenderas till (och efterfrågas från deltagarna i projektet) alla innovationsprogram. Med anledning av att det under projektets gång framkom hur mycket pågående aktivitet och nätverk som finns inom området så finns det inget behov av att ska skapa ytterligare en plattform i form av ett nytt nätverk mellan myndigheterna. Däremot kan RE:Source i stort ses som en plattform som informerar och ansvarar för dialog samt tar emot idéer och behov från myndigheterna, nätverken och utredningarna för att kunna allokera resurser till projekt för att verklig förändring ska kunna ske.

Flera offentliga organisationer har förstått hur de kan nyttja RE:Source och möjligheten det kan innebära att få handling utifrån sin agenda.

RE:Source har inte bara en roll i att ta emot idéer utan även att sprida resultaten från genomförda projekt som respektive organisation bör ha kännedom om för att kunskaperna ska tas tillvara och implementeras.

Förhoppningen är också att genom de olika aktiviteterna, utlysningarna, projekten och med ett tydligt deltagande från myndigheterna få företag att våga satsa mer visionärt.

Nästa steg

Det är egentligen nu det verkliga arbetet börjar för att dialogen ska hållas vid liv och utnyttjas på ett optimalt sätt. Det är programledningens uppgift att kontakta/fråga om det är något på gång som RE:Source bör veta samt att sprida resultat eller annan information som myndigheterna bör känna till. Det innebär också att myndigheterna måste vara aktiva och kommunicera det som efterfrågas och ta emot och kanalisera det som RE:Source kommunicerar till dem.

Programledningen arbetar nu vidare med att se vad och hur de idéer och behov som framkom vid avslutningsworkshopen kan realiseras genom RE:Source.

Referenser

Energimyndigheten <http://www.energimyndigheten.se/> (2016-08-17)

Energimyndigheten. *Yttrande angående Remiss av Europeiska kommissionens förslag (COM (2015) 614/2) till meddelande om cirkulär ekonomi M2015/04155/Mm*. Dnr 2015-11097.

<http://epi6.energimyndigheten.se/PageFiles/54465/2015-11097%20Yttrande.pdf>

Jordbruksverket <http://www.jordbruksverket.se/> (2016-06-23)

Kemikalieinspektionen <http://www.kemi.se/> (2016-05-13)

Kemikalieinspektionen. *Vägen till giftfria och resurseffektiva kretslopp – en strategi för arbetet i EU och internationellt inom Kemikalielagstiftningen*. Rapport 7/16.

http://www.kemi.se/global/rapporter/2016/rapport-7-16-vagen-till-giftfria-och-resurseffektiva-kretslopp.pdf? t_id=1B2M2Y8AsgTpgAmY7PhCfg%3d%3d& t_q=strategi+giftfria & t_tags=language%3asv%2csiteid%3a007c9c4c-b88f-48f7-bbdc-5e78eb262090& t_ip=213.65.196.231& t_hit.id=KemI_Web_Models_Media_DocumentFile/_025aaf9d-6267-42b1-a68b-a9080dc1d71e& t_hit.pos=1

Kemikalieinspektionen. *Återvunna ämnen. Rapport från ett tillsynsprojekt 2016*. Tillsyn 10/16

http://www.kemi.se/global/tillsyns-pm/2016/tillsyn-10-16-atervunna-amnen1.pdf? t_id=1B2M2Y8AsgTpgAmY7PhCfg%3d%3d& t_q=tillsyn+10%2f16 & t_tags=language%3asv%2csiteid%3a007c9c4c-b88f-48f7-bbdc-5e78eb262090& t_ip=213.65.196.231& t_hit.id=KemI_Web_Models_Media_DocumentFile/_481ef070-9f01-47ce-a1ea-0b0db65c3720& t_hit.pos=1

<http://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2016/01/regeringen-vill-okateranvandningen/> 2016-05-20

Kemikalieinspektionen (2015). *Relationskartläggning – Kemikalieinspektionens samarbeten med andra myndigheter som bidra till att nå miljömålen*. Arbetsmaterial inför Miljömålsrådets möte 29-30 sep 2015.

Kemikalieinspektionen. *Remissvar om Europeiska kommissionens förslag (COM(2014)397final) till revidering av flera av EU:s avfallsdirektiv*. Dnr 4.2.3.a-H14-03884

http://www.kemi.se/global/om-kemikalieinspektionen/remissvar/2014/141024-kemis-remissvar-om-eu-kommissionens-forslag-till-revidering-av-flera-av-eus-avfallsdirektiv_webb.pdf

Miljömålsrådet <http://www.miljomal.se/miljomalsradet> (2016-08-24)

Naturvårdsverket <https://www.naturvardsverket.se> (2016-05-09)

Naturvårdsverket. *Uppdrag om giftfria och resurseffektiva kretslopp*. <http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Regeringsuppdrag/Redovisade-2016/giftfria-och-resurseffektiva-kretslopp/> (161202)

Naturvårdsverket. *Avfall och särskilt farliga ämnen. Kartläggning och analys av avfallsströmmar som bör hanteras på särskilt sätt*. NV-00433-15 (bilaga 1)

Naturvårdsverket. *Kopplingar mellan avfalls- och kemikalielagstiftningen. Analys av hur lagstiftningen tillämpas för återvinna material och förslag på förbättrade kopplingar mellan avfalls- och kemikalielagstiftningen*. NV-00433-15 (bilaga 2)
<http://www.naturvardsverket.se/upload/miljoarbete-i-samhallet/miljoarbete-i-sverige/regeringsuppdrag/2016/giftfria-resurser/Rapport%20Kopplingar%20mellan%20avfalls-%20och%20kemikalielagstiftningen.pdf>

Naturvårdsverket. *Giftfria och resurseffektiva kretslopp – Vägledning för ökad och säker materialåtervinning*. Samrådsversion 160623.

Naturvårdsverket (2012). *Från avfallshantering till resurshushållning. Sveriges avfallsplan 2012-2017*. Rapport 6502.

Naturvårdsverket (2017). *Att styra mot en effektivare avfallshantering. En utvärdering av den nationella avfallsplanen och det avfallsförebyggande programmet*. Rapport 6744.

Naturvårdsverket. *Avfallsrådet* <http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Avfall/Vem-gor-vad/Avfallsradet/>

Regeringskansliet. *Miljö- och energidepartementet*. <http://www.regeringen.se/sveriges-regering/miljo--och-energidpartementet/> (2016-08-15)

Regeringskansliet. *Näringsdepartementet*. <http://www.regeringen.se/sveriges-regering/naringsdepartementet/> (2016-05-13)

Regeringskansliet. *Kartläggning av den nya delningsekonomin och se över olika användares roller och rättsliga ställning*.

<http://www.regeringen.se/rattsdokument/kommittedirektiv/2015/12/dir.-2015136/>

Regeringskansliet. *Utredning om hur handel med begagnat, samt reparationer och uppgradering av olika produkter kan öka (Cirkulär ekonomi)*.

<http://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2016/01/regeringen-vill-okateranvandningen/>

Regeringskansliet. *Inrätta ett forum för miljösmart konsumtion och att stimulera miljösmarta konsumtionsmönster*. (2017-03-15)

<http://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2017/03/konsumentverket-far-uppdrag-att-arbeta-for-en-mer-miljosmart-konsumtion/>

Riksdagen. *Centrum för ökad substitution av farliga ämnen i kemiska produkter och varor*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/kommittedirektiv/centrum-for-okad-substitution-av-farliga-amnen-i_H4B125

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/kommittedirektiv/centrum-for-okad-substitution-av-farliga-amnen-i_H4B125

SGU Sveriges geologiska undersökning <http://www.sgu.se/> (2016-06-27)

SKL Sveriges kommuner och landsting <http://skl.se/> (2016-06-27)

Bilagor

Bilaga 1. Frågor inför individuellt arbetsmöte

Bilaga 2. Frågor vid individuellt arbetsmöte

Bilaga 3. Befintliga nätverk

Bilaga 4. Deltagare vid arbetsmöten och workshop